Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Tērgulū Inului Nr. 30.
Scrisorī nefrancate nu se primescū. Manuscripte nu se retrimitū.
Birourile de anunciurī:
Braşovū, piaţa mare, Tērgulū Inului Nr. 30.
Inserate mai primescū în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Donneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat: în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulū insorţiunilorū: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărī mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banī.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŪ LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care-ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anū 12 fl., pe şése lunī 6 fl., pe trei lunī 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anū.
Pentru România şi străinătate:
Pe unū anū 40 francī, pe şése lunī 20 fr., pe trei lunī 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francī.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorī.
Abonamentulū pentru Braşovū:
a administraţiune, piaţa mare, Tērgulū Inului Nr. 30 etagiulū I.: pe unū anū 10 fl., pe şése lunī 5 fl., pe trei lunī 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unū anū 12 fl., pe 6 lunī 6 fl., pe trei lunī 3 fl. Unū esemplarū 5 cr. v. a. séu 15 banī. Atâtū abonamentele câtū şi inserţiunile suntū a se plăti înainte.

Nr. 53. Braşovū, Luni-Marţi, 9 (21) Martie 1893.

Braşovū, 8 (20) Martie

In nisce momente fórte critice republica francesă a pierdutū pe unulū dintre bărbaţii sĕi de statū cei mai apţī şi cu caracterū integru.

„Mórtea lui Jules Ferry" — ḑise vice-preşedintele senatului — „este o pierdere imensă pentru Francia; elū şi-a dedicatū tótă viéţa apĕrării libertăţii publice, mărirei Franciei şi estinderei teritoriului ei, precum şi desvoltării şi liberării spiritului omenescū."

Abia trecură câteva sĕptĕmânī, de când Jules Ferry a fostū alesū preşedinte alū Senatului. Crisa actuală, provocată de scandalosulū procesū de corupţiune Panama, a adusū érăşī la ivélă pe acestū bărbatū de statū, după ce a trăitū optū anī de ḑile retrasū şi aprópe uitatū.

După căderea lui Grevy, celū mai însemnatū candidatū la alegerea de preşedinte alū republicei în 1887 a fostū Jules Ferry. Dér n'a pututū reuşi, căcī adversarii sĕi, boulangiştii şi radicalii, puseseră tóte în mişcare spre a împiedeca alegerea lui şi pregătiseră chiar şi o rĕscólă în Parisū, în casū când congresulū l'ar alege. Vĕḑêndū Ferry acésta, a stăruitū ca aderenţii sĕi sĕ voteze pentru actualulū preşedinte Carnot.

Jules Ferry a fostū dela 1879 mulţī anī ministru de instrucţiune publică, apoi ministru-preşedinte. In timpulū acesta elū a sĕvĕrşitū marī şi însemnate reforme pe tĕrêmulū învĕţĕmêntului şi pe tĕrêmulū bisericescū. Reformele lui însĕ i-au atrasū ura conservativilorū şi a clericalilorū, carī s'au opusū legilorū şcolare introduse de elū şi carī nicī aḑī nu-i potū ierta „infamia", că a gonitū din ţĕră pe Iesuiţī. Aceştia s'au întorsū érăşī pe altă pórtă, dér ura în contra lui Ferry a rĕmasū.

Multū a fostū combătutū Ferry, mai alesū de cătră radicalī, din causa espediţiunei Tunisiane, şi Tonkingene, care a fostū iniţiată şi condusă de elū. Ilū numiau ironicū „Tonkingesulū". Adversarii sĕi susţineau, că rĕsboiulū dela Tonking a causatū Franciei numai vĕrsare de sânge şi jertfe zadarnice şi n'a contribuitū întru nimicū la înălţarea gloriei sale. Astăḑī însĕ după mórtea lui Ferry, recunoscū şi foi monarchiste ca „Figaro", că totuşī Tonkingulū şi Tunisulū, cu tóte jertfele, au adusū Franciei marī avantage întărindu-i posiţia maritimă.

Spre a face posibilă acţiunea republicei în Tunesia şi Tonking Ferry a căutatū sĕ întreţină, câtū se póte mai pacînice şi mai normale relaţiunī cu Germania, şi acésta i-a succesū, pe câtă vreme a fostū la cârmă. Tocmai acéstă parte a politicei sale, care pretindea sĕ se lase deocamdată la o parte ideile de revanşă, până ce se va consolida republica, au contribuitū la aceea ca elū sĕ devină nepopulară; ér după-ce în Ianuarie 1885 oştirea francesă din Tonking a suferitū unū desastru, Ferry fù silitū sĕ se retragă dela guvernū între strigătele „josū cu Prusianulū!"

Şi după retragerea sa dela guvernū stărui Ferry, ca şefū alū oportuniştilorū, pentru validitarea politicei sale. Mai alesū uneltirile boulangiste au întîmpinatū din parte-i o crâncenă oposiţiă şi elū a şi contribuitū mai multū la desastrulū generalului Boulanger, precum şi la aceea, ca radicalii sĕ nu ajungă la putere. Urmarea a fostū, că la alegerea de preşedinte alū republicei în 1887 tóte acele partide se uniră şi împiedecară alegerea lui.

Acum republica vĕḑêndu-se strimtorată în urma crisei Panama, maioritatea oportunistă din Senatū érăşī şi-a îndreptatū privirile asupra lui Ferry şi l'a alesū preşedinte alū Senatului. Deja se şoptea, că la alegerea viitóre de preşedinte alū republicei, ce se va face peste puţinū, Ferry va fi din nou candidatū.

Mórtea nemilósă a făcutū însĕ sfîrşitū speranţelorū, ce le aveau Senatorii francesī din majoritate în capacitatea, energia şi probitatea lui Ferry. Republica francesă, care, mai alesū în momentele de faţă, nu prea posede mulţī bărbaţī de statū de calibrulū şi de valórea lui Ferry, îndură prin acésta o mare şi simţită pierdere.

In interesulū istoriei nóstre naţionale.

Cu numĕrulū de astăḑī alū „Gazetei" începemū a publica unū Cestionariu lucratū de d-lū *Nic. Densuşianū* pentru adunarea tradiţiunilorū istorice şi pentru cunoscerea anticităţilorū din ţĕrile locuite de Românī.

D-lū Nic. Densuşianu se ocupă de mai mulţī anī cu cercetărī adêncī despre originea şi istoria vechiă a poporului românū aşeḑatū la nordulū Dunărei de josū şi în Peninsula balcanică. In specialū cercetările d-sale se referū la epoca cea depărtată şi obscură a poporului românū dela colonisarea lui în ţĕrile Daciei şi până la anulū 1400 şi la căutarea şi stabilirea patriei de unde suntū aduse coloniile agrarie ale ţĕrilorū locuite de Românī.

Dér înainte de a păşi la redactarea definitivă a acestei marī lucrărī, d-lū N. Densuşianu a credutū, că este bine, ba chiar necesarū, ca sĕ cerceteze ce felū de reminiscenţe istorice s'au mai păstratū până astăḑī în casele ţĕranilorū românī despre epocele cele depărtate ale némului nostru, şi anume, ce felū de tradiţiunī istorice se mai află şi aḑi în poporulū românū din timpulū de când împĕratulū Traianū a purtatū rĕsboiu cu Dacii, din timpulū de când ţĕrile aceste erau supuse împĕraţilorū romanī, din timpulū după ce legiunile romane au fostū retrase din Dacia Traiană şi din timpulū invasiunei barbarilorū, tradiţiunī, carī până astăḑī nu s'au cercetatū de locū. Astfelū voiesce sĕ strĕbată pe tóte cărările posibile până la cele mai întunecóse epoce ale poporului românū.

Pentru a aduna tradiţiunile istorice vechī, ce esistă în poporulū românū, d-lū Densuşianu a redactatū, precum amū arĕtatū în numĕrulū de Sâmbătă alū „Gazetei", unū *Cestionariū istoricū* cu rugarea fierbinte cătră toţī amicii adevĕraţī ai istoriei nóstre naţionale sĕ binevoiéscă a-i trimite rĕspunsurile lorū la cestiunarulū de faţă.

Scimū cu toţii câtū bine au adusū naţiunei române scrierile serióse istorice ale lui Şincai, Samuilă Clainū, Petru Maiorū, Ilarianū etc. Acele scrierī ne au adusū acolo, unde suntemū astăḑī; de aceea este o cestiune naţională sĕ dămū toţī din tóte părţile mână de ajutorū la o lucrare de o estensiune şi însemnătate aşa de mare, precum a întreprins'o d-lū Nic. Densuşianu.

CRONICA POLITICA.

— 8 (20) Martie

In 19 Martie n. kossuthistii din Budapesta au serbatū memoria ḑilei de 15 Martie 1848. Din incidentulū acesta s'au cetitū adunărei, ce a fostū convocată, **12 poruncī nouĕ ale kossuthiştilorū.** Aceste suntū: 1) Deplina independenţă a Ungariei, armată naţională independentă, cordonū de vamă independentū şi bancă naţională independentă; 2) Proporţionarea purtărei sarcinelorū cu sistemū de contribuţiă progresivū, scărirea dărei după consumū. 3) Libertatea conscîinţei şi religiunei; 4) Deplină libertate de pressă cu ştergerea cauţiunei şi cu liberulū colportagiu. 5) Sufragiu universalū şi garantarea prin lege a drepturilorū de reuniunī şi întrunirī. 6) Emanciparea muncitorilorū. 7) Instrucţiă gratuită pe base naţionale. 8) Reformarea camerei de susū pe base electorale; 9) Deplina autonomiă a comitatelorū şi comunelorū; 10) Reforma procedurei penale; curţī cu juraţī în afacerī penale, stabilirea judecării condiţionate şi maximului cheltuelilorū tribunalelorū; 11) Recunóscerea prin lege a meritelorū lui Rakoczy şi Kossuth; 12) Inălţarea ḑilei de 15 Martie la sĕrbătóre naţională.

In şedinţa dela 17 Martie n. a parlamentului austriacū deputatulū cehū tînĕrū *Vasaty* a desvoltatū **situaţia politică esternă**, posiţia principelui bulgarū şi raporturile Bulgariei faţă de monarhia austro-ungară. Vorbindū apoi de **tripla alianţă**, Vasaty ḑise, că prin ajutorulū ei Germania vré sĕ-şī susţină Alsaţia-Lotaringia, ér Austro-Ungaria, sprijinită de Germania, sĕ-şī promoveze interesele sale în Balcanī. Décă însĕ Germaniei i-ar succede a se apropia de Rusia, atuncī Rusia fără de-a întreba pe Austro-Ungaria şi spre paguba acesteia, şī-ar valora pretenţiile sale în Balcanī. Convingerea oratorului însĕ este, că Austro-Ungaria are mai marī şanse la o apropiere de Rusia, decâtū Germania; fiindcă Rusia nicī-odată nu va uita atitudinea Germaniei la congresulū din Berlinū. După părerea lui Vasaty, Austro-Ungaria trebue sĕ caute alianţa cu Rusia şi din causă că majoritatea popórelorū monarchiei nu simpatiséză de locū cu tripla alianţă, ci cu *alianţa duplă*.

*

Comisiunea militară a parlamentului germanū *respinse*, în şedinţa din 17 Martie, **proiectulū militarū** alū **guvernului**, cu tóte voturile, afară de 6 voturī ale conservatorilorū. Prin urmare a doua cetire a proiectului s'a terminatū. Şedinţa viitóre va fi după Pascī. Totū în comisiunea militară declară cancelarulū Caprivi, că proiectulū militarū nu trebue privitū din punctū de vedere de partidū, ci din punctulū de vedere alū patriei. Dênsulū apĕră proiectulū fiindū pe deplinū convinsū despre necesitatea acestuia. Ḑiarului „Pester Lloyd" i-se telegrafiéză din Berlinū, că prin cercurile politice de acolo se vorbesce cu siguranţă despre o disolvare a parlamentului. Acésta va urma după Pascī, respective după respingerea proiectului în plenum.

*

Din Belgradū primescū foile streine scirī, ca **alegerile sĕrbescī** s'au sfêrşitū, dér că **partida guvernamentală** este nespusū de slabă. După cum stau lucrurile, guvernulū nu se raḑimă decâtū *într'unū singurū votū*. Fóia sĕrbéscă „*Videlo*" publicândū lista deputaţilorū aleşī ḑice, că ţéra a alesū *64* liberalī, *59* radicalī şi *4* progresiştī. E mare temere apoi că balotagiele vorū reuşi pe partea radicalilorū. *Garasanin* în articululū sĕu de Vinerī ḑice, că pe lângă astfelū de raporturī de partidă nu se póte forma unū cabinetū capabilū de-a guverna şi scupştina trebue sĕ-şī sisteze activitatea. *Crisa ministerială deja a isbucnitū.* Semioficiósa „*Male Novine*" asigură, că deja trei dintre miniştri au eşitū din cabinetū.

Procesulū preotului Suciu.

Turda, 18 Martie.

(Raportū specialū alū „Gaz. Trans.")

Onorată Redacţiune! Pentru întregirea depeşelorū, prin carī s'au schiţatū fasele procesului politicū pusū la cale de agenţii stăpânirei în contra preşedintelui clubului naţionalū din Câmpiă (cerculū Ludoşului), a bravului preotū din Căpuşiu *Vasiliu Suciu*, vĕ comunicū, că după ascultarea tuturorū martorilorū, la insistinţa apĕrătorului Dr. Frâncu, s'a ordonatū cetirea unorū fasiunī favorabile acusatului. După aceste tribunalulū, cu tóte că apĕrătorulū a desvoltatū cu energiă, că mărturisirile agravante s'au doveditū false şi că în consecenţă este o pretenţiă a justiţiei şi echităţii, ca cei 17 martorī clasicī ai apĕrărei sĕ fiă admişī la jurămêntū, s'a pronunţatū, în conformitate cu propunerea procurorului în contra admiterei la jurămêntū a acestorū martorī.

In asemenī condiţiunī sórtea procesului, care era erī atâtū de lămurită şi favorabilă apĕrărei, a devenitū problematică. Acésta mai alesū din motivulū, că în cursulū pertractării d'inainte de améḑi, cetindu se „declaraţiunea" celor 87 fruntaşī din comună, prin care se timbréză în cei mai energicī terminī acusarea procurorului şi însinuările denunciaţilorū George Ciobanū şi Maxin Casone,

procurorulŭ şi dintre judĭ mai alesŭ D. Vajna, (care a intratŭ ulteriorŭ în senatŭ în loculŭ D-lŭ Dr. Borsovai, fără a înţelege o bóbă românesce) s'au silitŭ a scóte la ivélă din conţinutulŭ aceleia dovada mijlocită, că din însuşĭ tonulŭ agitatŭ alŭ acelei declaraţiunĭ, compuse de învĕţătorulŭ Ioanŭ Comanŭ se póte constata agitaţiunea politică, care părintele Suciu ar fi stêrnit'o în sufletele credincioşilorŭ sĕi.

Sub asemenĭ auspicii şi-a începutŭ procurorulŭ Pap Domokos vorbirea de acusă, în care n'a întrelăsatŭ a grupa tóte motivele inchisiţiunei făcute sub influenţa comitelui supremŭ Sándor János şi a resumatŭ în constatarea, că cu tóte şovăirile şi contradicerile observate la pertractarea finală în fasiunile martorilorŭ agravanţĭ, suntŭ probe de ajunsŭ pentru a accepta, că părintele Suciu de pe amvonŭ, în şcólă şi în biserică a agitatŭ în publicŭ, prin urmare în conformitate cu alinea b) a § lui 172 a cod. pen. ung. în contra naţiunei unguresci. A făcut'o acésta prin afirmaţiunile, că: „în Ungaria bisericele şi şcolile române s'ar fi închisŭ, vorba românéscă s'a opritŭ sub pedépsă în banĭ, şi s'a creatŭ o legislaţiune speciale esclusivŭ în favorulŭ Maghiarilorŭ şi Jidovilorŭ.“ După aceste procurorulŭ vré sĕ convingă, că delictulŭ agitărei se póte constata chiar şi din mărturisirea acusatului, care a fasionatŭ, că la Rusalii a imploratŭ pogorîrea Duchului Sântŭ peste Majestatea Sa monarchulŭ, ca acesta sĕ iée în dréptă considerare plângerile Românilorŭ espuse în memorandŭ, şi că a declaratŭ, că legea de naţionalităţĭ nu e esecutată.

Procurorulŭ mai susţine, că acusaţiunea o întăresce şi declararea celorŭ 87 fruntaşĭ, pentru care rĕspunderea morală îlŭ îngreunézá totŭ pe acusatŭ; pe aceste base apoi procurorulŭ cere, ca acusatulu sĕ fiă declaratŭ vinovatŭ de delictulŭ agitărei, sĕ fiă pedepsitŭ cu *6 lunĭ închisóre de statŭ, 200 fl. v. a. amendă în banĭ şi condamnatŭ la purtarea insemnatelorŭ spese de procesŭ.*

După aceste a luatŭ cuvêntulŭ apĕrătorulŭ, *Dr. Amos Frâncu*, care în unŭ discursŭ de 2 óre, ţinutŭ în celŭ mai perfectŭ limbagiu maghiarŭ, a rĕsfrântŭ tóte motivările acusatorului publicŭ. Acestŭ discursŭ vi-lŭ comunicŭ după notiţele luate în liniamentele sale generale în următórele:

Dr. Amos Frâncu: On. Tribunalŭ! Când persecutatŭ de-o mână nevĕdută clientulŭ meu a fostŭ pusŭ — de astădată a 4 óra în scurtulŭ intervalŭ de $1/2$ anŭ — pe banca acusaţilorŭ şi a reclamatŭ apĕrarea mea, nu am lăsatŭ nicĭ unŭ momentŭ sĕ mĕ impresioneze reminiscenţele triste ale trecutului, legate de acestŭ oraşŭ. Nu! fiindcă n'am vrutŭ sĕ părăsescŭ convicţiunea, că în acéstă ţéră, pe a cărei stégurĭ în timpurile Racoţiane era pusă superba inscripţiune: *„pro patria et libertate“*, şi despre care se dice în lumea mare, că ar avé una din cele mai liberale constituţiunĭ, nu e permisŭ sĕ se pedepséscă libertatea cuvêntului şi a discuţiunei. Mărturisescŭ, că n'am fostŭ pregătitŭ, că D-lŭ procurorŭ alŭ regelui o sĕ-mĭ causeze o decepţiune atâtŭ de amară şi sĕ militeze în contra libertăţii cuvêntului, când abia au trecutŭ 2 dile dela 15 Martie. In acéstă di adecă, dela Carpaţĭ şi până la Adria, au rĕsunatŭ a 45 óră principiile profesate prin Vasvári, Jokai şi Kossuth, carĭ se resumézá în cuvintele: *libertate, egalitate şi frăţietate* şi carĭ accentuézá mai alesŭ: libertatea pressei.

In potriva acestorŭ doctrine Dl procurorŭ n'a primitŭ acelŭ generosŭ punctŭ de vedere, ce l'a representatŭ colegulŭ sĕu în procesulŭ dela Tissa-Eslar Seiffert, în virtutea căruia procurorulŭ e datorŭ a representa nu numai acusaţiunea, ci şi apĕrarea, şi e datorŭ a servi mai pe susŭ de tóte causa dreptăţii materiale. Din contră, D-lŭ acusatorŭ a acceptatŭ principiile procurorului din Aradŭ, Parecz, care din incidentulŭ procesului de pressă alŭ diarului „Romänische Revue“ şi-a creatŭ prin intoleranţa sa unŭ renume fără sémĕnŭ în judicatura Europei. Mĕ mirŭ, şi-mĭ este neesplicabilŭ punctulŭ de mânecare alŭ D-lui procurorŭ, mai alesŭ fiindcă resultatele pertractării finale au trebuitŭ sĕ impună convingerea, că acestŭ procesŭ politicŭ s'a pusŭ la cale prin incompetenta influinţare ce şi-a permis'o comitele supremŭ Sándor János, în care din incidentulŭ că clientulŭ meu şi consătenii au mersŭ la Viena, pentru aşternerea Memorandului Românilorŭ, s'a înrădăcinatŭ o nedumerită ură politică în contra clientului meu. Din acésta au emanatŭ directele ameninţărĭ adresate clientului meu, că Ilustritatea sa agită şi va agita în contra preotului Suciu, până va eşi la ivélă cu cine ţine poporulŭ, cu Ilustritatea sa comitele atot puternicŭ, séu cu sĕrmanulŭ popă dela satŭ, — şi nu se va linişti până atuncĭ, până când clientulŭ meu nu va lua lumea în capŭ. Acestorŭ ameninţărĭ este a se atribui acestŭ procesŭ şi décă în privinţa acésta ar fi mai rĕmasŭ şi cea mai mică îndoială, şi acésta ar fi risipit'o denunciarea falsă a argatului sĕu Sebestyén (Sternthal) Arthur, care la ordinulŭ stăpânului sĕu, în numele aceluia a înaintatŭ pretorului o arătare criminală, în care afirmativŭ pe basa martorilorŭ Ciobanŭ şi Casone denunţă fapte, carĭ chiar martorii agravanţĭ le declară de invenţiunĭ maliţióse. In asemenea condiţiunĭ fiindŭ puse la cale dovedile acusei, ele servescŭ numai aparenţa justiţiei. Montesquieu în cartea sa despre spiritulŭ legilorŭ a declarat'o de cea mai cruntă tirănia. Şi nu înţelegŭ, de ce tocmai D-lŭ procurorŭ deviézá dela acea strictă delimitare a justiţiei de administraţiune, care pe basa principiilorŭ luĭ Montesquieu despre divisarea sferelorŭ de putere în statŭ, a intratŭ şi în constituţiunea patriei nóstre. Se vede însĕ, că la noi lumea aplică atâtŭ de elasticŭ principiile, încâtŭ se uită trecutulŭ, se desconsideră presentulŭ.

Şi nu e bine aşa! Câtŭ pentru trecutŭ, *Disraëli* a constatatŭ în parlamentulŭ englesŭ, că este unŭ semnŭ alŭ puterei nóstre. Statulŭ nostru reprivesce la unŭ trecutŭ de 1000 anĭ, şi abia încape îndoiala, că la conservatŭ mai alesŭ maxima de statŭ a fundatoriului regatului S. Stefanŭ, care sună: *„Regnum unius linquae fragile et imbecille“*. Negreşitŭ, că în cursulŭ timpurilorŭ, acéstă ideă de statŭ a fostŭ înlocuită în Transilvania cu o politică a esclusivismului de rassă. Acésta a fostŭ apoi introdusă şi în legislaţiunea ţerii. Aprobatele şi compilatele suntŭ pline de insulte la adresa naţiunei române şi mai alesŭ la preoţii noştri, despre carĭ decretézá: „az oláh popák ne afuriszáljanak“.

Cu durere vĕdŭ transpirândŭ acestŭ nefastŭ spiritŭ din acusa procurorului, este însĕ o garanţiă pentru viitorul acestei ţerĭ poliglote, că în Ungaria propriă nu a fostŭ primită acea efemeră direcţiune politică, care a inaugurat'o Wesselényi în scrierea sa „Szozat a Szláv nemzetiségek ügyében“. Au făcut'o efemeră acésta fatală direcţiune evenimentele ce au urmatŭ în apusŭ, carĭ au introdusŭ în legislaţiunea nóstră ideia egalei îndreptăţirĭ. Acésta ideiă era sĕ fiă esprimată în legea pentru egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ, din anulŭ 1868. Nu vreau sĕ reconsiderezŭ de astădată, ca încâtŭ corĕspunde acea lege aspiraţiunilorŭ legitime ale naţionalităţilorŭ, constatŭ numai, că deja la crearea ei eminentulŭ nostru bărbatŭ de statŭ Alesandru Mocsony a declaratŭ, că însemnézá ignorarea naţiunilorŭ din ţéră şi nimicirea îndreptăţirei egalĭ“.

(Va urma.)

Procesulŭ de pressă alŭ „Tribunei.“

(Raportŭ specialŭ alŭ „Gaz. Trans“)

Cluşiu, 7/19 Martie.

După cum este cunoscutŭ deja, articlulŭ de fondŭ alŭ diarului „Tribuna“ dto 14 Martie 1892, st. n. nr. 61, intitulatŭ „Cu aceleaşĭ arme“, a fostŭ încriminatŭ de procurorulŭ sup. din Cluşiu Vita Sandor. Procesulŭ s'a pertractatŭ în diua de 17 Martie n. c. în Cluşiu.

Din causă, că o parte dintre juraţĭ nu s'au presentatŭ la óra numită, pertractarea s'a începutŭ abia după 10 óre. Curtea cu juraţĭ a fostŭ compusă aşa: Preşedinte: *Szasz* Béla. Judĭ: *Csiszér* Károly şi *Reinbold* Arthur. Notarŭ: Dr. *Szabo* Jenŏ, ér interpretŭ d. *Lehmann* Robert, profesorŭ la Academia comercială din locŭ. Juraţii: Dobál Antal, Dr. Sárkány Lajos, Cozma Ferencz, Fekete Béla, Péterfi Zsigmond, Dr. Ovári Kelemen, Szöts Geza, Dr. Szentkirályi Kálmán, Benigni Samuel, Dr. Dávid Leo, Lenk Gyula, Hindy Árpád. Supleanţĭ: Dr. Haller Károly, Kiss Ernŏ. Acusatorŭ publicŭ: Dr. *Lazar* Aurel. Apĕrătorŭ: *Ioanŭ Rusu Şirianu*, de faţă a fostŭ şi procurorulŭ supremŭ Vita Sandor. Preşedintele espune obiectulŭ procesului.

Acusaţii: Andreiu *Balteşŭ*, născutŭ în Ocna Sibiiului, locuesce în Sibiiu, de 33 anĭ, relig. greco-orient., necăsĕtoritŭ, n'are avere, culegĕtorŭ de litere şi redactorŭ responsabilŭ alŭ diarului „Tribuna.“ — Ioanŭ *Popa Necşa*, născutŭ în Sibiiu, locuesce totŭ acolo, de 52 anĭ, relig. gr. or., căsĕtoritŭ, are unŭ copilŭ de 13 anĭ, fără avere. Editorŭ responsabilŭ pentru Institutulŭ tipogr. unde se tipăresce „Tribuna“.

Se cetesce actulŭ de acusare, care susţine, că d-nii And. Balteşŭ şi I. P. Necşa suntŭ culpabilĭ pentru negleginţă în oficiulŭ lorŭ de redactorŭ şi editorŭ şi aşa indirectŭ pentru crima agitărei la ură contra naţionalităţilorŭ şi îndemnărei la nesupunere faţă de organele şi autorităţile publice ale statului.

Preşedintele pune acusaţilorŭ întrebarea, décă voiescŭ a'şĭ face observărĭ cu privire la actulŭ de acusă. Acusaţii împuternicescŭ pe apĕrătorŭ. *Apĕrătorulŭ*: (românesce) Onoratŭ tribunalŭ regescŭ, Onorată curte! *Preşedintele*: Eştĭ advocatŭ? — *Apĕrat.* Nu sunt. — *Preşed.* Fiind-că nu eştĭ advocatŭ, legea 'ţĭ concede sĕ aperĭ pe clienţĭ în limba română. Te poţĭ folosi de acestŭ dreptŭ. *Apĕrătorulŭ*: rogŭ pe d-lŭ notarŭ sĕ cetéscă procesulŭ verbalŭ, care s'a luatŭ cu ocasiunea investigaţiunei din Sibiiu, şi în limba română, deórece acusaţii nicĭ n'au ideiă pentru ce suntŭ chiămaţĭ înaintea Onoratei Curţĭ, fiind-că procesulŭ verbalŭ s'a luatŭ în limba statului, pe care ei nu o înţelegŭ.

Procurorulŭ propune sĕ nu se dée ascultare cererei, pentru-că, îndată ce au subscrisŭ procesulŭ verbalŭ, l'au primitŭ de alŭ lorŭ, dovadă, că l'au înţelesŭ, afară de aceea pertractarea e verbală. — Preşedintele denégă cetirea.

Se cetesce actulŭ de acusaţiune. La cererea acusaţilorŭ se cetesce articlulŭ încriminatŭ în limba română.

După cetire, preşedintele întrébă pe acusaţĭ décă articululŭ de faţă e identicŭ cu articululŭ din cestiune? Acusaţii rĕspundŭ cu da. — *Preşed.* Ai fostŭ D ta redactorŭ când s'a publicatŭ articlulŭ incriminatŭ? Eştĭ D-ta autorulŭ acelui articulŭ? *A. Balteşŭ.* Da, am fostŭ redactorŭ pe acelŭ timpŭ, dér nu suntŭ eu autorulŭ articulului din cestiune. *Preşed*: Recunoscĭ, că subscrierea din fóiă e a D-tale? *Acusatulŭ:* Da. *Preşed.*: Iéi asuprăţĭ rĕsponsabilitatea pentru publicarea articulului incriminatŭ? Cu ce poţĭ documenta, că articululŭ din vorbă a fostŭ publicatŭ cu scirea D-tale şi că ai făcutŭ paşii de lipsă pentru a împiedeca publicarea? *Acus.*: Iau asupră-mĭ rĕsponsabilitatea. Am avutŭ scire, că s'a publicatŭ, nu am împiedecatŭ însĕ publicarea, findcă am fostŭ convinsŭ, că nu conţine nimicŭ culpabilŭ. *Preş.*: A depusŭ „Tribuna“ cauţiunea recerută? când? unde? şi de cine? *Acus.*: Da, suntŭ depuse 5000 fl. de institutulŭ tipograficŭ, la Magistratulŭ din Sibiiu. *Preş.*: Ai şi D ta parte la acea depunere? *Acus.:* Nu am.

Preşedintele întrébă, la propunerea procurorului, pe acusatulŭ Balteşŭ: cine a fostŭ autorulŭ articulului incriminatŭ, ce s'a făcutŭ manuscriptulŭ? — Acusatulŭ rĕspunde, că a uitatŭ cine e autorulŭ, câtŭ despre manuscriptŭ, afirmă, că nu e datina a sĕ păstra manuscriptele, ci sĕ nimicescŭ.

Juratulŭ Hindy Árpád rógă pe preşedinte, sĕ constate adevĕrulŭ, deórece acusatulŭ a afirmatŭ odată, că nu scie cine e autorulŭ, a doua óră dice, că a uitatŭ. Preşedintele constată pe basa protocolului luatŭ de notarŭ, că în ambele casurĭ a afirmatŭ într'o formă, adecă, că a uitatŭ.

Juratulŭ Dr. Szentkirályi propune preşedintelui sĕ întrebe pe acusatulŭ Balteşŭ, décă s'a îndatinatŭ a scrie articliĭ de fondŭ în „Tribuna“ şi décă da, se numéscă vr'unulŭ? D-lŭ Balteşŭ rĕspunde, că nicĭ odată nu a scrisŭ articlii de fondŭ, elŭ se ocupă mai multŭ cu partea technică a diarului numitŭ.

La întrebările puse din partea preşedintelui, I. P. Necşa rĕspunde următórele: Eu suntŭ editorulŭ responsabilŭ alŭ „Tribunei“ şi ca atare iéu asupră-mĭ responsabilitatea pentru publicarea articlului. Cine a scrisŭ articlulŭ incriminatŭ, nu scie.

Dr. Ovary Kellemen, juratŭ, întrébă prin preşedinte, că cetit'a articolulŭ incriminatŭ înainte séu după ce a apărutŭ în fóiă. I. P. Necşa rĕspunde, că l'a cetitŭ, însĕ numai după ce a apărutŭ şi anume atuncĭ când a fostŭ trasŭ în cercetare.

Urmézá cetirea atestatelorŭ privitóre la starea materială şi purtarea morală a acusaţilorŭ, apoi Preşedi. suspendézá pertractarea pe timpŭ de o óră.

*

La óra $1^1/_2$ se începe din nou pertractarea. Juratulŭ Dobál Antal insistă pe lângă preşedinte, sĕ provóce pe apărătoriu, sĕ vorbéscă unguresce séu celŭ puţinŭ sĕ traducă şi unguresce vorbirea de apĕrare, susţinêndŭ, că prin aceea influinţézá directŭ asupra inimei juraţilorŭ. — Apĕrătorulŭ persistă însĕ pe lângă aceea ca sĕ-şĭ apere clienţii în limba maternă. Preşedintele îi concede.

Juratulŭ Hindy Arpád se rădică indignatŭ şi sĕ adresézá către apărătorŭ cu următórele cuvinte: Atuncĭ sĕ vede că voescĭ a influinţa numai asupra publicului românŭ şi nu asupra nóstră a juraţilorŭ. Atuncĭ sunteţĭ comedianţĭ. Atuncĭ voiescĭ şi aicĭ a agita.

Urmézá vorbirea acusatorului publicŭ:

Lazar Aurel: Agitatorii fără consciinţă şi sufletŭ, carĭ au esistatŭ şi esistă în sînulŭ popórelorŭ pacînice ale acestei monarchii, precum şi daunele materialĭ şi moralĭ, ce resultă din agitarea lorŭ, au adusŭ cu sine stabilirea legei, care condamnă pe cei ce aţîţă la ură poporŭ contra poporŭ.

In articolulŭ incriminatŭ încă se află agitaţiă. Elŭ timbézá pe Maghiarĭ ca inimicĭ ai Românilorŭ; afirmă, că Maghiarii au tendinţa de a strivi totŭ ce e românescŭ, că ei, veneticii, voiescŭ a despoia pe poporulŭ românŭ băştinaşŭ de drepturile sale.

Câte afirmărĭ atâtea, acuse, câte acuse atâtea calumnii.

Décă cineva crede despre altulŭ, că voiesce a-lŭ usurpa, a-lŭ nimici, a-lŭ despoia de drepturile sale, fiă acestea numai închipuirĭ vane, totuşĭ va urî din sufletŭ pe acela, despre care presupune astfelŭ de lucrurĭ. Décă se póte dice acésta despre singuraticĭ, cu atâtŭ mai veritosŭ se póte dice despre o naţiune întrégă, care e compusă din singuraticĭ.

A doua crimă consistă în aceea, că provócă directŭ pe poporulŭ românŭ la neascultare, nesupunere şi la aplicarea forţei brutale contra autorităţilorŭ publice. Vada şi susţinerea ordinei interne pretinde, ca voinţa singuraticilorŭ sĕ se supună voinţei comune, voinţii statului. Organele administrative şi autorităţile publice suntŭ chiămate a duce în depli-

nire acéstă datorinţă a statului. Décă totuşĭ s'ar pretinde ca ordinaţiunĭ ilegalĭ sĕ fiă esecutate, atuncĭ statulŭ s'a îngrijitŭ de aşa numitele „remedia juris".

Autorulŭ articlului vorbindŭ de despotismulŭ protojudelui pune întrebarea: „Óre ar fi lucru de miratŭ, că aicĭ în Ardélŭ, unde de atâta timpŭ arde foculŭ sub spuză, nu ar isbucni în flacărĭ, óre ar fi lucru de miratŭ décă contra forţei ar folosi aceleaşĭ arme cu carĭ suntŭ atacaţĭ".

Intru adevĕrŭ cutezătóre agitaţiă. Şi óre ce e causa?

Autorulŭ afirmă, că în comuna Hodoşŭ cu ajutorulŭ învĕţătorului s'a formatŭ unŭ corŭ de plugarĭ, pre care protojudele, în modŭ brutalŭ, l'a împrăştiatŭ prin doi gendarmĭ.

Procurorulŭ predă lucrulŭ cam astfelŭ: După cum sa vede din insinuarea viceşpanului, făcută la ministrulŭ de interne, afacerea stă cu totulŭ altfelŭ. Notarulŭ din Bolduŕŭ face protojudelui următórea arătare: ţĕranii din Hodoşŭ şi Iabarŭ se adună pre la 8 óre séra în crâşmă, acolo béu, mergŭ în şcóla confesională, unde ér ducŭ beutură, cântă, sbiară şi apoi pre la órele 11—12 din nópte se'ntorcŭ acasă mai spărgêndŭ şi câteva ferestri.

Protojudele a provocatŭ pre notarulŭ comunalŭ şi gendarmeria sĕ supravegheze localitatea şcólei, dér fiindcă nu s'au mai rădicatŭ plângerĭ, nu s'au făcutŭ paşĭ nicĭ de una parte. Resultă dér, că aserţiunea autorului articlului încriminatŭ, nu e adevĕrată.

Credeamŭ, d-lorŭ juraţĭ, că autorulŭ articlului încriminatŭ cu tóte, că cu atâta lipsă de consciinţă înfăţişéză lucrulŭ, va avé curajulŭ, că după ce a agitatŭ în modŭ aşa drasticŭ sé păşéscă pe faţă, sĕ iée asupră'şĭ responsabilitatea despre ceea ce a scrisŭ. Dér m'am înşelatŭ! Ei bine, d-lorŭ juraţĭ, nu rĕmâne alta decâtŭ sĕ tragemŭ în cercetare pre redactorulŭ şi pe editorulŭ responsabilŭ, pentru-că au concesŭ a se publica în fóia lorŭ unŭ atare articul. Şi deşi, după cum însuşĭ redactorulŭ mărturisesce, elŭ nu e autorulŭ articlului încriminatŭ, totuşĭ nu póte fi mântuitŭ de responsabilitatea ce a luat'o asupră'şĭ, concedêndŭ a i-se atribui titlulŭ de redactorŭ responsabilŭ alŭ diarului „Tribuna".

Rogŭ dér pe onorata curte sĕ-i declare pe ambii de culpabilĭ.

Preşedintele întrébă pe acusaţĭ, décă voiescŭ în persónă sĕ se apere séu încredinţéză pe apĕrătorŭ. *Acusaţii* declară, că nu voiescŭ, ci concedŭ apĕrarea d-lui I. R. Şirianulŭ. Iónŭ Popa Necşa mai face observarea, că la procesele de pressă ale „Tribunei" nicĭ-odată nu a fostŭ citatŭ şi editorulŭ.

(Va urma.)

SCIRILE DILEI.

— 8 (20) Martie.

Şedinţa publică a Academiei. Sâmbătă după amédĭ s'a ţinutŭ şedinţa publică solemnă a Academiei Române. La órele 2 şi 5 m. sosesce M. S. regele însoţitŭ de A. S. R. Principele moştenitorŭ. Ajunşĭ în sala de şedinţe publică M. S. regele ocupă fotoliulŭ preşidenţiei avêndŭ alăturea pe A. S. Regală şi dă cuvêntulŭ d-lui Sturdza, care binevenţéză pe iluştrii óspeţĭ şi în câte-va cuvinte arată durerea ce-o simte Academia pentru marile perderĭ ce le-a avutŭ în aceştĭ din urmă câţĭ-va anĭ. La acestea Majestatea Sa Regele esprimă de asemenea durerea ce dênsulŭ o simte faţă de aceste perderĭ şi îndeamnă pe d-nii membrii a alege alţĭ noui membri demnĭ, ca sĕ le urmeze acelora şi carĭ sĕ reverse nouĕ luminĭ de cunoscinţe în tênĕrulŭ nostru progresŭ. Apoi dă cuvêntulŭ d-lui *V. A. Urechia*, care face o importantă descoperire asupra începutului flotilei române pe basa unei colecţiunĭ de documente descoperite şi descifrate de d-sa din hrisóvele vechĭ şi din archiva statului. La sfârşitŭ d. Urechia este aplaudatŭ de publicŭ şi felicitatŭ de M. S. Regele şi A. S. Regală şi de colegii sĕi pentru frumósa sa descoperire. După o pausă de 10 minute la 3 óre M. S. dă cuvêntulŭ d-lui *Grigorie G. Tocilescu*, care îşĭ desvóltă interesanta sa conferinţă despre provincia romană Moesia înainte de Traianŭ. Şedinţa s'a terminatŭ la órele 4 şi unŭ sfertŭ.

—x—

Abdicarea la tronŭ. Indoiéla, căreia i-amŭ datŭ espresiune faţă cu scirea sensaţională adusŭ de „Figaro" din Parisŭ despre pretinsa abdicare a împĕratului Franciscŭ Iosifŭ, a fostŭ fundată. Intr'unŭ numĕrŭ mai recentŭ „Figaro" declară, că scirea acea nu este întemeiată.

—x—

Unŭ darŭ frumosŭ a făcutŭ d-lŭ Georgiu Bariţiu pentru biblioteca Asociaţiunei transilvane, căreia — după cum aflămŭ din procesulŭ verbalŭ dela 7 Febr. n. c. alŭ Comitetului Asociaţiunei, — i-a dăruitŭ 24 de opurĭ de valóre, între carĭ unele în mai multe tomurĭ.

—x—

Noua fundaţiune, întemeiată prin contribuirĭ în amintirea regretatului protopresbiterŭ şi profesorŭ seminarialŭ în Sibiiu, Ioanŭ Popescu, a ajunsŭ astădĭ la suma de 1150 fl. Din interesele acestei fundaţiunĭ se vorŭ da stipendii pentru tinerii românĭ, carĭ se pregătescŭ pentru cariera de învĕţătorĭ.

—x—

Dr. Smolka, preşedintele parlamentului austriacŭ, după cum am anunţatŭ deja, şi-a datŭ dimisiunea. In loculŭ sĕu, probabilŭ, va fi alesŭ Clumečky, actualmente vice-preşedinte alŭ parlamentului. Dr. Smolka a fostŭ alŭ optălea preşedinte. Antecesorii sĕi au fostŭ: Dr. F. Stein (1861), cav. de Hasner (1863), Dr. Giskra (1867), Dr. Kaiserfeld (1868), cav. de Hopfen (1870), Dr. Rechbauer (1873), şi contele Coronini (1879). Dr. Smolka a fostŭ preşedinte din anulŭ 1881.

—x—

Dela conferenţa sanitară din Dresda. Membrii conferenţei sanitare din Dresda au decisŭ, a ţinĕ secretŭ deliberările lorŭ. Lucrările conferenţei vorŭ dura o lună şi jumĕtate.

—x—

Serată musicală-teatrală In pensionatulŭ Vautier se dĕdŭ aséră ér o mică serată-teatrală cu elevele din pensionatŭ. Partea întâiu a programului a conţinutŭ o piesă pentru pianŭ de Zaubitzer cu acompaniare de douĕ violine, şi corurĭ de Abt şi Millöcker Partea a doua 2 piese teatrale, una germană de Bischof: „Prosit Neujahr"! ér alta francesă de Bordese: „Le moulin des oiseaux". Multe din elevele d-şórei Vautier suntŭ bulgare. După unŭ timpŭ relativŭ scurtŭ, ele învĕţară aicĭ limba germană şi francesă aşa că putură juca binişorŭ în amêndouĕ piesele amintite, aşa d-şórele Srebroff, Mihailoff şi Toneff ş. a. ér Românele: d-şórele M. Popŭ, Adela Ceauşescu şi I. Cantilli jucară şi cântară cu temperamentŭ.

Cestionariŭ istoricŭ*)

de

Nic. Densuşianu.

I

1. Ce spuneau bĕtrânii, ce felŭ de popóre séu limbĭ păgâne au locuitŭ în ţéra acésta mai înainte de Românĭ?

2. Se vorbesce ceva în poporŭ, că odată arŭ fi locuitŭ pe acolo nisce ómenĭ micĭ séu *piticĭ?*
— şi ce s'a întêmplatŭ cu ei?

3. Vorbiau ceva bĕtrânii pe acolo despre unŭ poporŭ cu numele de *Dacĭ?*
— orĭ *Geţĭ?*
— cum erau îmbrăcaţĭ ómenii aceştia?
— locuiau ei la munte orĭ la şesŭ?
— şi ce s'a întêmplatŭ cu ei?

4. Ce spunŭ bĕtrânii, se mai află pe undeva vre-o rĕmăşiţă óre-care de *Dacĭ* orĭ de *Geţĭ?*

5. Vorbiau ceva bĕtrânii, că odată arŭ fi locuitŭ pe acolo nisce popóre cu numele de:
— Celţĭ? — Schiţĭ (séu Schite)? — Scoloţĭ? — Socĭ? — Georgii? — Vasilii? — Agatirşĭ (Trauşĭ)? — Sarmaţĭ (Sauromaţĭ)? — Sargaţĭ? — Anarţĭ? — Teuriscĭ? — Cistobocĭ (Costobocĭ)? — Predăvenĭ? — Rătăcenĭ? — Biefii? — Buridenĭ? — Cotenĭ? — Sensĭ? — Săldenĭ? — Ciaghişĭ? — Piefigĭ? — Bastarnĭ? — Caucoienĭ? — Carpi (Carpiani)? — Peucenĭ? — Iaşĭ (Iasigĭ)? — Roxolanĭ? — Velţĭ? — Osii? — Gotinĭ? Harpĭ? — Britolagĭ? Tagri? — Tirangeţĭ? — Tiriţĭ (séu Turite)? — Neurĭ? — Meterei? — Crobyzĭ? — Marcomanĭ? — Quadĭ? — Savarĭ? — Boi? — Breucĭ? — Araviscĭ? — Scordiscĭ? — Tracĭ— Trivalĭ?
— şi ce s'a întêmplatŭ cu popórele acestea?

6. Se vorbesce ceva în poporŭ, că odată ómenii pe acolo sĕ fi locuitŭ în *pescerĭ, în bordee*, orĭ în gropĭ pe sub pămêntŭ?
— şi décă se mai află pe acolo astfelŭ de gropĭ?

7. Se află pe acolo *suterane orĭ pescerĭ*, pe unde se ascundeau în vechime ómenii cu vitele lorŭ de frica duşmanilorŭ, şi décă se găsescŭ ceva urme de zidŭ la gurile acestorŭ pescerĭ?

8. Se află cumva pe la ţĕranĭi de acolo case de lemnŭ construite pe stîlpĭ înalţĭ, avêndŭ locŭ liberŭ de desuptulŭ casei, cum este de esemplu la coşare?
— orĭ décă se găsescŭ prin locurile băltóse de acolo stîlpĭ séu pociumpĭ de lemnŭ, pe carĭ sĕ fi fostŭ odată case? (Aicĭ referentulŭ este rugatŭ sĕ desemneze o astfelŭ de casă, décă se mai află unde-va pe acolo.)

9. Ce spunŭ ţĕranii, pentru ce scopŭ au fostŭ construite în vechime casele pe stîlpĭ înalţĭ de lemnŭ? Nu cumva findcă locurile erau băltóse, orĭ póte din altă causă?

10. Cum suntŭ aşedate casele ómenilorŭ prin satele de acolo?
— pe délŭ, orĭ pe vale?
— unele lângă altele?
— orĭ décă suntŭ separate şi împrăsciate?

11. Ce spuneau bĕtrânii, óre popórele, carĭ au locuitŭ pe acolo mai înainte de Românĭ, se ocupau ele cu lucrarea pămêntului; décă cunosceau grâulŭ şi celelalte felurĭ de bucate?

12. Se vorbesce ceva în poporŭ, că odată ómenii din ţinutulŭ de acolo sĕ nu fi avutŭ locurĭ anumite de arătură şi de fênaţe; ci pămênturile de arătură şi de fênaţe se împărţiau în fiă-care anŭ de nou între sătenĭ?

13. Pe unde ţĕranii se ocupă mai multŭ cu prăsirea cailorŭ decâtŭ cu economia de vite şi de oi?

14. Se află pe acolo vre-unŭ munte, pe care poporulŭ sĕ-lŭ socotéscă de munte sfântŭ, şi cum se numesce muntele acela?

15. Ce spunŭ bĕtrânii, ce lege aveau ómenii, carĭ locuise în ţéra acésta mai înainte de Românĭ?
— aveau ei vre-unŭ munte sfântŭ, unde se închinau şi făceau rugăciunĭ?
— la ce Dumnedei se închinau ei?
— şi décă le era iertatŭ sĕ mănânce carne şi sĕ aibă mai multe femei?

16. Se vorbesce ceva pe acolo despre nisce ómenĭ sfinţĭ cu numele *Zamolxe* şi *Decceneu*?

17. Se află cumva prin satele de acolo ómenĭ, carĭ sĕ ţină de pĕcatŭ a bea vinŭ, şi sĕ socotéscă viţa de viă ca o plantă necurată?

18. Se află acolo ómenĭ, carĭ sĕ nu mănânce carne din nicĭ unŭ felŭ de animalŭ?

19 Pomenesce ceva poporulŭ pe acolo de nisce duhurĭ necurate cu numele de:
— Gebeleizŭ? — Sabaţŭ? — Sarmandŭ? — Sule? — Sulevii? — Bende?

20. Se vorbesce ceva în poporŭ, că odată s'ar fi aflatŭ pe acolo *sabia Dumnedeului*, care după credinţa păgânilorŭ *purta rĕsbóiele* în vechime.

21. *a* Se află cum-va prin munţii de acolo stâncĭ orĭ pietrii marĭ, carĭ se aibă ceva asemĕnare cu *tipurile* de omŭ, orĭ cu tipurile de *animale*?
— şi ce spune poporulŭ despre pietrile aceste?

21. *b* Se află pe acolo *urme de urieşĭ, de ómenĭ, orĭ de animale* (de cai, urşĭ etc.) săpate în stâncĭ?

21. *c* Décă se află pe acolo *bisericĭ săpate în petră* şi cine a făcutŭ bisericele aceste?

22. Spuneau ceva bĕtrânii, că odată ar fi locuitŭ pe acolo nisce ómenĭ, carĭ *purtau haine femeescĭ*, şi cum se numia poporulŭ acesta?

23. In ce sate este obiceiulŭ, ca ómenii sĕ umble cu capulŭ descoperitŭ (golŭ) érna şi véra, fără se fiă în jale?

24. Este pe acolo obiceiulŭ, ca bărbaţii şi femeile, când lucră, sĕ se desbrace de cămaşă până la brâu, séu numai pe unŭ umĕrŭ óre-care?

25. Este pe acolo obiceiulŭ, ca ţĕranii sĕ umble cu barbă nerasă?

26. Prin ce sate orĭ suburbii femeile pórtă pe capŭ numai *o cârpă în care'şĭ légă pĕrulŭ dinapoi.*

27. Este pe acolo obiceiulŭ, ca ómenii sĕ-şĭ *zugrăvéscă corpulŭ* cu semne séu figurĭ?

28 Ce se vorbesce, în carĭ sate anume, ómenii suntŭ mai *lotromanĭ*, facŭ mai multŭ rĕu vecinilorŭ şi opunerĭ autorităţilorŭ?

29. Se vorbesce ceva, că în vremile vechĭ sĕ a venitŭ pe acolo cu bătaiă nisce craiu cu numele de:
— *Sesostre* (orĭ Sesoose)?
— *Darie?*
— şi *Alexandru Macedonŭ?*

30. Se află pe acolo vre-unŭ *stêlpŭ vechiu de petră* cu semne şi figurĭ, pusŭ acolo de unŭ craiu, séu împĕratŭ óre-care?

[Va urma.]

*) Rugămŭ pe toţĭ d-nii, cărora le zace la inimă luminarea faptelorŭ marĭ şi strălucite ale străbunilorŭ noştri, şi anume, rugămŭ pe toţĭ bărbaţii noştri literaţĭ, advocaţĭ, preoţĭ, profesorĭ şi învĕţătorĭ sĕ binevoiéscă a ne trimite rĕspunsurile sale la Cestionariulu de faţă. Indată ce o persónă póte sĕ ne rĕspundă chiar şi numai la 2 séu la 3 întrebărĭ va face fórte bine sĕ pună pe hârtiă informaţiunile aceste şi sĕ ni le trimită cu poşta. In modulŭ acesta memoria multorŭ evenimente şi fapte marĭ va trece şi la posteritatea nóstră.

Convocărĭ.

Subscrişii prin aceste ne luămŭ voiă a convoca pe toţĭ alegĕtorii românĭ din cercurile electorale: *Caraşeu, Careii-marĭ, Cinghirulŭ* şi *Medieşŭ* la o *adunare publică*, ce se va ţinĕ Joi după S. Pascĭ în *13 Aprilie* n. c. diminéţa la 11 óre la *Seinĭ*, în sala Ospĕtăriei marĭ.

Ordinea de di:

1) Deschiderea şi constituirea adunării. 2) Discuţiune asupra proiectelorŭ de lege bisericescĭ: recepţiunea Ovreilorŭ, întroducerea matriculelorŭ de statŭ, a căsĕtoriei civile şi asupra §§-lorŭ 9, 11 şi 12 din proiectulŭ de lege despre salarisarea învĕţătorilorŭ. 3) Luarea resoluţiunilorŭ. 4) Inchiderea adunării.

Seinĭ, 16 Martie 1893.

Augustinŭ Pelle, Ioanŭ Romanŭ, Alexiu Berinde, Gavriilŭ Lazarŭ, Vasile Leşanŭ, Alexandru Steţiu.

*

Subscrişii ne luămŭ prin acésta voiă a convoca pe toţĭ alegĕtorii românĭ din cerculŭ electoralŭ *Şimleulŭ Silvaniei* la o *adunare publică*, ce se va ţinĕ Vinerĭ în *24 Martie* n. c. la 10 óre a. m. în Şimleulŭ-Silvaniei în casa advocatului Simeonŭ Orosŭ.

Ordinea de di:

1) Deschiderea şi constituirea adunării. 2) Discuţiune asupra proiectelorŭ de lege bisericeştĭ: recepţiunea Ovreilorŭ; întroducerea matriculelorŭ de statŭ; şi a căsătoriei civile. 3) Luarea resoluţiunilorŭ; 4) Inchiderea adunării.

Şimleulŭ Silvaniei, 10 Martie n. 1893.

Alimpiu Barboloviciu, vicariu for. eppescŭ alŭ Silvaniei, v.-preşed.

Simeonŭ Orosŭ, advocatŭ ca preşed. clubului elect.

Ioanŭ Papiriu Popŭ, protopopŭ.

Casina română din Cluşiu îşĭ va ţinĕ adunarea generală anuală în *2 Aprilŭ* st. n. la 3 óre în localitatea sa, la care se convócă toţĭ p. t. d-nĭ membri.

Obiectele adunărei:

1) Cuvêntŭ de deschidere; 2) Statorirea bugetului pe an. 1893; 3) Revederea bilanţului pro an. 1892; 4) Raportulŭ bibliotecarului; 5) Propunerĭ eventuale.

Din şedinţa comitetului, ţinută în Cluşiu la 12 Martie 1893.

Dr. Grigore Silaşi, directorŭ.

Dr. Aurelŭ Isacŭ, secretarŭ.

DIVERSE.

Raţele în China. Se pare că China posede ea singură mai multe raţe decâtŭ tóte celel'alte ţĕrĭ de pe globŭ. Impregiurulŭ tuturorŭ oraşelelorŭ, a caselorŭ isolate, pe drumurĭ, în stradele oraşelorŭ, pe canale, pe bălţĭ şi pe rîurĭ nu se vĕdŭ decâtŭ raţe, a cărorŭ crescere constitue mai cu sémă specialitatea individilorŭ ce locuescŭ în năvĭ pe apă. Marĭ case ce servescŭ pentru clocire producŭ o cifră totală de pui de raţă, evaluată la 50,000 pe anŭ. Raţa afumată şi sărată şi ouĕle de raţă, jocŭ unŭ rolŭ importantŭ în alimentaţiunea Chinezilorŭ.

Proprietarŭ **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Gregoriu Maiorŭ.**

Cursul la bursa din Viena.

Din 17 Martie 1892.

Renta ung. de aurŭ 4% . . .	115 65
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%	—.—
„ „ „ argint 4½%	122.85
oblig. „ „ „ de ost. I. emis.	101.75
„ „ „ „ „ „ II „	120.10
„ „ „ „ „ „ III „	—.—
Bonurĭ rurale ungare	—.—
„ „ croato-slav. . . .	95.70
Despăgubirea dijmei de vin . .	—.—
Imprum. ung. cu premii. . . .	97.50
Losurĭ pentru reg. Tisei și Seghed.	154 75
Renta de hârtie austr.	145.—
„ „ argint „	98.70
„ „ aurŭ „	98.60
Losurĭ din 1860	117.15
Acții de-ale Băncei austro-ung .	148.50
„ „ „ ung. de credit.	987.75
„ „ „ aust. de credit.	408.—
Argint	351.50
Galbenĭ imp.	5.70
Napoleondorĭ	9.64
Mărcĭ imp. germ.	59.30
London (lire sterlinge)	121 15

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașovŭ.